

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לספרות עברית – החטיבה לפולקלור, תשע"ז

שם המרצה: ד"ר אילאיל הרציון-שני eharzion@bgu.ac.il

הרצאה: יום שני 8:30-10:00

שעת קבלה: יום שני 10:00-11:00 חדר 402 בניין 74

שם הקורס: שיטות מחקר בפולקלור: שדה-תאוריה-כתיבה (סמסטר ב')

מטרות הקורס:

להקנות לסטודנטים ידע, הבנה ויכולת ליישם את השילוב בין השדה לבין התאוריה והכתיבה; שאלות של יחסים עם האינפורמנטים, אתיקה וחליפין בשדה המחקר, חיפוש ספרות תיאורטית במאגרי מידע, דרכי ארגון ומיון הידע, תהליכי פרשנות וניתוח, ודרכי כתיבה של העבודה הסופית.

מבנה הקורס:

ההרצאות ישלבו בין הדיון התיאורטי לבין הצגת הפרקטיקות היישומיות של הנושאים השונים שיוצגו במהלך הקורס, ויודגמו דרך המחקרים הספציפיים של הסטודנטים (סטודנטים שלוקחים חלק זה ידרשו להתבסס על עבודת השדה שערכו בסמסטר א' בקורס: עבודת שדה בחקר הפולקלור). במהלך הסמסטר נצא לסיור-שטח לימודי, שבו נדגים חלק מהנושאים שנלמדים.

נושאי השיעורים וחובות הקריאה:

שיעור 1:

החוקרת בשדה: בשיעור נדון בעמדות שונות של החוקרת בשדה, מחקר "בבית", יחסי כוח, אבחנה בין פנים וחץ.

קריאה: אל-אור, ת., 1998, פרק שני: עבודת שדה במדרשה כעבודת בית, בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית, הוצאת עם עובד, תל-אביב, ע' 47-84.

אלכסנדר, ת. 1999. מעשה אהוב וחצי: הסיפור העממי של יהודי ספרד. הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים והוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון, באר-שבע. עמודים: 471-476.

Georges, R.A. & Jones, M.O. 1980. People Studying People: The Human Element in Fieldwork. University of California Press. Chapter 1.

שיעור 2:

אתיקה: בשיעור נדון באתיקה הייחודית של המחקר הפולקלוריסטי ובהיבטים האתיים של ההצגה העצמית של החוקרת.
קריאה: פרי, מ. 2007. "האלמנה מדימונה": דיון בסיפור דיבוק כמחאה חברתית. חיבור לתואר מוסמך, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. עמודים: 114-121.

שיעור 3:

תוקף, מהימנות והכללה במחקר בפולקלור: בשיעור נדון בסוגיות אלו ובייחודו של המחקר הפולקלוריסטי.
קריאה: שקדי, א. 2003. מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב. עמודים: 227-242.

שיעור 4:

הספרות התאורטית: בשיעור נדון באפשרויות השונות לשימוש בספרות מחקרית ונציג את הנושא של מציאת נושאי מפתח/קטגוריות תיאורטיות. דוגמאות יינתנו מתוך עבודות הסטודנטים.

שיעור 5:

הדרכה בספריה להתמצאות כללית ולחיפוש במאגרי המידע הרלוונטיים לתחומי המחקר שלנו.
רשימה ביבליוגרפית ע"פ נושאי המחקר - תורכב על-ידי כל משתתפת בקורס, מינימום פריטים: 10.

שיעור 6:

סיור לימודי לשדה שבו נדגים את הנושאים שנלמדו.

שיעור 7:

ניתוח טקסטואלי: בשיעור נדון בדרכי ניתוח של טקסטים שונים: עיתונות כתובה, אתרי אינטרנט, תוכניות טלביזיה ורדיו ומסמכים שונים.
קריאה: כתריאל, ת. 1999. קיטורים. מילות מפתח. תל אביב: זמורה ביתן. עמ' 191-205.
להב, ע. ולמיש, ד. 2003. "רומנטי רגיש ובעל חוש הומור? דימויי גברים בפרסומת הישראלית". מגמות, מב(4): 691-671.

שיעור 8:

שאלת מחקר תיאורטית: בשיעור נדון במעבר בין שאלת המחקר הראשונית לשאלת המחקר התיאורטית ובעקרונות לניסוח שאלת מחקר תיאורטית.

שיעור 9:

ניתוח נתונים: בשיעור נדון בתהליך הניתוח במחקרי פולקלור, בקטגוריזציה כתהליך של מיון, בטיפולוגיות ובארגון הנתונים. את האפשרויות השונות של הניתוח נדגים מתוך עבודות הסטודנטים.
קריאה: אלכסנדר, ת. 1999. מעשה אהוב וחצי: הסיפור העממי של יהודי ספרד. הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים והוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון, באר-שבע. עמודים: 450-470.

בן-עמוס, ד. 1975. "קטגוריות אנליטיות וז'אנרים אתניים". הספרות, 20: 136-149.

Dundes, A. 1989 "The Study of Folklore in Literature and Culture: Identification and Interpretation". In: Oring, E. (ed.) Folk Groups and Folklore Genres. Utah State University Press. Pp. 350-357.

שיעורים 10-11:

כתיבה: בשיעור יוצגו כללי הכתיבה של המחקר האיכותני, ונדון בחשיבות היצירה של "השפה המדעית" והשותפות שלנו בה. כמו-כן נעסוק בטיעון המחקרי, בהכללות האיכותניות, ביצירת האמינות כלפי הקורא, בשכנוע ובבעיות השחזור של מציאויות בעת הכתיבה.
קריאה:

דוגמה לז'אנרים של ספרות ומוסיקה: אלכסנדר, ת. תשנ"א. "דרכי התקשרות המספר העממי לקהל: 'המלך ושלוש נשותיו', מרים סאלם מתימן מספר". תימא, ב': 113-132.
דוגמה לאמונות ומנהגים עממיים: סלמון, ה. תשס"ו-תשס"ז. "סטיקרים פוליטיים בישראל: הכביש כזירה עממית טעונה רגשות". מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי, כד-דה: 113-144.

Robeim, G. 1999. "Wedding Ceremonies in European Folklore". In: Dundes, A. (ed.) International Folkloristics: Classic Contributions by the Founders of Folklore. Pp. 197-230.

דוגמה לאמונות עממיות ותרבות חומרית: נחמיאס, ח. 1996. מנהגים, אמונות, קמיעות ורפואה עממית בעיר העתיקה בירושלים. תל-אביב.

שיעורים 12-13:

הצגת עבודות של סטודנטים משנים עברו בכיתה ושלד עבודה של הסטודנטים בשנה זו. השלד יכול: שאלת מחקר, טיעון המחקר, המונחים התיאורטיים המרכזיים, פרקי הניתוח ובעיות ספציפיות בעבודה.

דרישות הקורס וחלוקת הציון:

נוכחות חובה, השתתפות פעילה בשיעורים וקריאת המאמרים (ללא נוכחות בהרצאות לא תתאפשר הגשה

של עבודת סיום בקורס) – 10%

דו"ח סיור – 10%

רשימה ביבליוגרפית – 10%

ניתוח טקסט – 5%

ניסוח שאלת מחקר תיאורטית – 5%

עבודה סופית – 60%